

Újragondolt jelkép

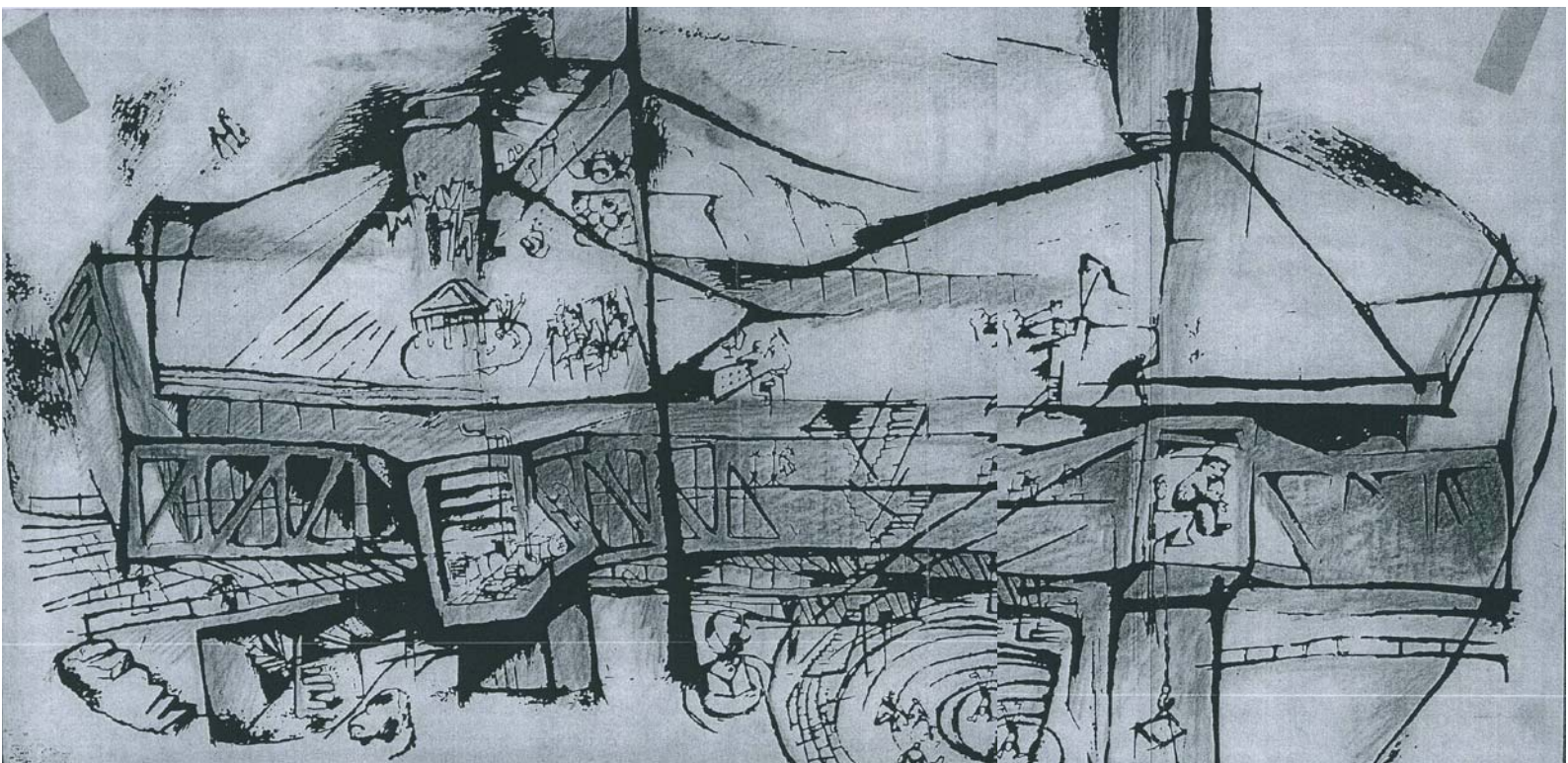
Nagy Stefánia

dvsc

Konzulens: dr. Kerégyártó Béla

Kritika TDK

2013. október 25.

Tartalom

Tartalom	2
1. Absztrakt bevezetés	3
2. Újragondolt jelkép	3
2.1. Tervezési háttér, elvárások.....	3
2.2. Helyszín bemutatása	4
2.3. Jelkép teremtés és illeszkedés a tömeg megjelenítésével	5
2.4. Téri kapcsolatok rendszere.....	6
2.3.3. Szerkezet	7
2.3.5. Egy tervezett megvalósítás.....	8
3. Összegzés.....	9
Felhasznált irodalom:	11
Internetes forrás:.....	12
Képek jegyzéke	14

1. Absztrakt bevezetés

Nyomaték-ház, metabolizmus, pilonokra emelés, mély érzelmek, szélsőséges vélemények szembenállása – vitatárgy. A köznapis emberek megvetése, a szakma ellentétes visszajelzése- a többség rideg, érzéketlen kívülállása, néhányan értetlen elismeréssel figyelnek, míg mások belső, öntörvényű piedesztálra emelnek. Az ítékezés mögött a többszörösen kitüntetett építész - Bán Ferenc - alkotása, a nyíregyházi Művelődési Ház áll.

Egy merész tervből a megvalósult épület most, közel negyven év elteltével újra a rajzasztalra kerül, és várható az újragondolás megtestesülése. A terv, amin a fiatal építész kísérletezett, egy pályázat nyertese. A kísérlet megvalósulása azonban eltért ettől a díjazott tervtől. Az épület funkciója felhígult, szerteágazott, ezzel szemben tömege összetömörödött. Így a kisebb térfogatba bezúfolódott a funkcióáradat. Különös formaalkotása, az újítás idegensége, arányai és a kevésbé megfelelő funkció miatt az épület megítélése mai napig disszonáns: Nyíregyházának jelképet teremtett, addig elérhetetlen kulturális lehetőséget kínált, külföldi visszhangot, haladást hozott, ennek ellenére nem talált pozitív elfogadásra széles körben. Napjainkban aktuálissá vált az épület korszerűsítése, újragondolása. A tervezés lehetősége most is Bán Ferencé. A megvalósulás a közeljövő feladata.

Célom a Művelődési Ház tárgyilagos leképezése, és ennek ismeretében a felújítási terv bemutatása. Általam újragondolva, talán sikerül reális olvasatot láttatni, hogy érthetővé váljon az épület valós lelkülete.

2. Újragondolt jelkép

2.1. Tervezési háttér, elvárások

A 60-as években a politikai vezetés szorgalmazta a kultúrházak, művelődési intézmények létrejöttét. „A központi ellátás, és módszertani irányítás”¹ érdekében minden egyes megyeszékhelynek művelődési házat kellett építtetnie, hogy a kor elvárásainak megfelelő színvonalon tudják fogadni a kulturális rendezvényekre érkezőket. A létesítendő épületek feladata kiterjedt az egész megyére. Gyűjtőintézményként összefogta a térségben lévő kisebb művelődési házakat, ebből a térségi központból szervezték az egész megyében megrendezendő programokat, kutatták a hagyományokat. Így a befogadó épületnek a kulturális helyiség mellett, az ún. népművelők irodai feladatára is alkalmas helyet kellett biztosítani.

A többi közintézménnyel ellentétben a művelődési intézményekre nem volt kialakult títusterv. Ekkor kutatták, mit is jelent a népművelés, keresték a funkciót, a céloknak legmegfelelőbb formát, vagyis a títustervet. Ezért egy ilyen épület megtervezése kevesebb kötöttséggel járt, lehetőséget adott az újításra.

¹ Gécz Ferenc (1981. aug.): *Művelődés, szórakozás új feltételek között*. Szabolcs-Szatmári Szemle, VVI. évf. 3. sz. 10. old.

Nyíregyházán - alkalmas épület hiányában - 1970-ben a Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács tervpályázatot írt ki a megyei művelődési központ megtervezésére. A pályázaton a nagy tervezői irodák mellett a helyi tanácsi tervezőiroda, a NYÍRTERV is indult. A terveket Bán Ferenc készítette el, aki a nagy tervező vállalatokkal szemben pályakezdőként esélytelennek gondolta magát, így a feladatot egy gyakorlatnak tekintette, amellyel keresgélheti a határokat, kísérletezhet az anyagokkal, a formával, a szerkezettel. Egy szabad tervet alkotott, amely független az elvárásoktól.

Nagy meglepetésre a város akkori vezetése ezt a tervet választotta nyertesnek. Több okból dönthettek úgy, hogy egy helyi tervezői csoport nyerje a pályázatot. Identitás szempontjából megnyugtatóbb lehetett egy itt élő embert választani, aki a problémákra hitelesebb megoldást adhat. Úgy vélték, hogy könnyebb lehet a kommunikáció, mint egy fővárosi csapat tagjaival, akiknek körülményes lehet az eljutás az építkezésre, az esetleges egyeztetésekre. Felmerülhet egy hátsó szándék gondolata is: jobban befolyásolható egy közelebb levő ember, az akaratot jobban lehet rajta érvényesíteni; illetve fontos lehetett a vezetés becsvágya: egy kistérség is megmutathatja, hogy mire képes.

Az eredményhirdetés után a terveket részleteiben is ki kellett dolgoznia az építésznek, a tervezés közbeni naivitásokat a realitáshoz kellett igazítani. A megvalósítás folyamata nem alakult zökkenőmentesen. Többször változott a terv, az igényelt funkció, csökkentek a költségek. A munkálatok elhúzódtak, így az épületet majd tíz év elteltével, 1981. november 21-én avatták fel. Ezt követően a nyíregyházi Váci Mihály Művelődési Központ költözött az épületbe, amely kezdetben megyei, majd városi szinten működött. Nevét a Nyíregyházán született költőről/íróról, Váci Mihályról kapta.

2.2. Helyszín bemutatása

Nyíregyháza 70-es évekbeli karaktere egy nagyra nőtt falu látképével jellemezhető leginkább. Egyszintes, magas tetős házakkal tarkított utcák futottak a központ felé. A vizet az utcák torkolatában kialakult kisebb tavakba vezették el. Ezek később kiszáradtak, de a vízgyűjtő terület, mint teresedés megmaradt. Helyén parkok formálódtak, jellegzetes hangulatot kölcsönözve a városnak. A 80-as évek második felében alakították ki a Vay Ádám körutat, amely kettészelte a centrumba futó úthálózatot. Időközben nagyvárossá fejlődött a település, a körút mentén magas, hosszan elnyújtott épületegyüttesek emelkedtek. Megépült a „Piros ház” és az Univerzum épülettömbje, a Kölyökvár, a Városi Galéria, valamint a Kodály Zoltán Általános Iskola. A művelődési ház környezete is beépült, itt található a Biztosító Palota, az APEH székház, és a Szakszervezetek Székháza. A legújabb fejlesztés a művelődési ház közvetlen szomszédja Korzó üzletház, amely a Jókai tér helyén valósult meg. Az épület lezárja a Dózsa György utcát és elindítja a sétáló utcát. (1. kép)

A művelődési ház Nyíregyházán, a Szabadság tér 9. szám alatt található. Itt régen a Selyem utca szélesedett ki, amit Zöldség térnek neveztek el, mivel akkoriban Zöldség- és nádpiacot tartottak itt. Később Lenin térré nevezték át (2. kép), mai nevét – Szabadság tér – 1980-ban kapta.

A tervező hosszas vizsgálat után választotta ezt a helyszínt. A pályázati kiírást tekintve, biztos volt, hogy nagy területre lesz szükség, olyanra, ami közel van a városközponthoz. Ezen a környéken álltak a legrosszabb állapotú házak, amelyek elbontásával lehetőség nyílt az itt lévő tér szélesítésére. Nem szabályozta abban az időben a házak telepítését részletes, érvényes beépítési terv, egy körút kialakításán akkoriban csak gondolkodtak.

Jelenleg ha a körúton elsétálunk Piros háztól a Bújtosi Szabadidő Csarnokig térérzetünk egyre jobban szűkül. Az út mentén magasodó épületek tömege súlyosan nehezedik ránk, a többszörösen tagolt homlokzatoktól keskenynek tűnik az utca. Vizuálisan erősíti ezt a benyomást, hogy a körút enyhén kanyarodik a Korzó épülete előtt. Ám a szűkülés egy pillanatra feloldódni látszik - a művelődési ház előtt, mintha szélesebb járdán haladnánk. Közvetlenül mellettünk nem épülettömeg, hanem lépcsőkialakítás van, így oldalra tekintve szinte azonos nézőpontból látjuk a körút két oldalán lévő homlokzatot. A buszmegállóban lévő tömeg ellenére sem hat keskenynek itt a járda. A szemben lévő oldalon, a Kodály Zoltán Általános Iskola üvegfelülettel tagolt homlokzatán tükröződik a kétsávos út forgalma. Ez segíti, hogy ezen a ponton térérzetünk szélesedjen. Tovább haladva a Buszacsa előtt egysávosra szűkül az út. Az épülettel szemben egy kiserdő szegélyezi az utat, amitől ez a rész is szűkös benyomást kelt. A Művelődési Ház Ny-i oldalán a Bán Ferenc tervezte Szakszervezetek Székháza áll. A Szabadság tér felé kialakított parkot a Krúdy mozi helyén felépült Krúdy-ház zárja le, de a mellette lévő széles utcán ellátni a Megyei Könyvtárig, a Korona Hotelig és egészen a Kossuth térig.

2.3. Jelkép teremtés és illeszkedés a tömeg megjelenítésével

Az épület tömege elnyújtott hasáb alakú, amely elemelkedik a felszíntől. Hosszoldala a körúttal párhuzamos, keskenyebbik felével pedig a Jókai tér felé fordul. Ezzel az elhelyezéssel az építész alakította a közvetlen környezetet is, az épület auráját. Gyakorlatilag lehetetlenné tette a körülötte lévő zárt sorúan beépített tömbök folytatását. Ezáltal ráerősített a Nyíregyházára jellemző városszövetre: a kisebb terek kialakulására az utcák torkolatában, viszont ez a tér az épület által fedetten jön létre. Szemmagasságából tekintve a tömeg lebegtetésével az eredeti városkép érvényesül, míg messziről szemlélve a lefedés, mint modernség elsiklik a város felett.

2.4. Téri kapcsolatok rendszere

A tervpályázat meghatározta a kialakítandó helyiség programot: irodák és egy nagy kulturális tér. A kiírásra az építész szigorú funkcionális elvek szerint szerkesztett, ám egyéni megjelenésű tervvel reagált. Lényege, hogy áramló, szabad terek fognak közre egy sűrűn beépített szintet, mindezt a három szint lebegtetése közben. A sűrű rész az irodai, kiszolgáló egységeké. E felett található az egybenyitott kulturális tér.

A lebegtetéssel kialakult fedett teret egy élettel teli, nyüzsgő dolognak képzelte el az építész ezt a részt, amibe a megemelését biztosító négy láb, és egy szabadtéri színpad terepbe illeszkedő lelátóin kívül más építmény nem kerül. Így a tömeg könnyed hatást kelt, amely alatt szabadon áramolhat egy városi tér. Az elképzeléssel ellentétben nem szabadtéri színpad, hanem kiállítótér valósult meg. Igaz ez a tér üveggel volt körülvéve, így átlátszóságának köszönhetően a megálmódott hatás még érződött. Mára teljesen beépült az épület alja, ettől elvesztette az eredeti karakter lényegét.

Ám a Szakszervezetek Székháza és a Művelődési Ház között, mintha lenne ma is egy fedett városi tér érzése. Viszont nem a Művelődési Háznak, hanem a mellette magasodó fának köszönhetően. Ez a rész, mintha egy megfigyelőállás lenne. Átlátások vannak minden irányban, de minket kevésbé érzékelnek a fák törzsénél üldögélve. Rálátni a rohanó autókra, hosszirányban pedig végig lehet tekinteni a Korzóra a kialakult vékony sétányon keresztül. Árnyékos a fák lombjaitól, de fényes is, hiszen oldalról nyitott. Sok ember üldögél itt, fiatalok és idősebbek egyaránt. Szerintem ilyen hangulatot, átmeneti teret képzelhetett el az építész az eredeti tervekben is.

Ma az épületbe a hosszirányra merőlegesen mindkét irányból be lehet jutni. A megemelt előtérbe hosszú lépcső vezet fel. Itt egy hatalmas henger alakú porta pult található, amelynek fele üveggel beépített. A bejárat melletti fal végig üvegezett, ahonnan a mélybe, a besüllyesztett terepszintig lelátni. Az eredeti elképzelés szerint az épület keskenyebbik oldaláról, a Jókai tér felől egy rámpa vezetett volna fel a fogadótérbe, ahol a porta helyén minden szinten átfolyó szökőkút fogadta volna a látogatót. Ezzel ellentétben az átadáskor az igazi víz látványát egy krómacélból készített függő installáció idézte meg. Ma ez a földemáttörés teljesen beépült, megszűnt az átlátás.

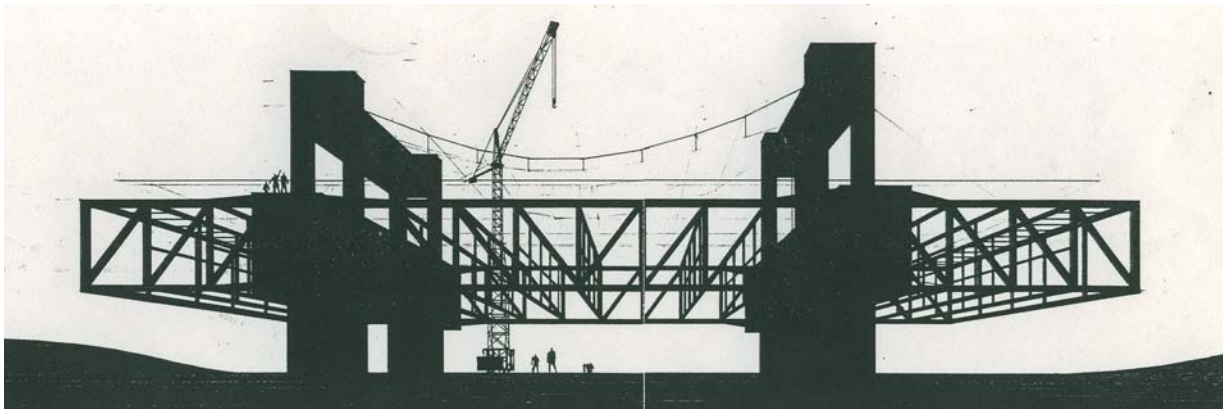
Az előtérből a bejáratok mellett lépcsőház vezet feljebb. A porta felett a henger alakú kiképzése megismétlődik. Hossziránnyal párhuzamosan két középfolyosó tagolja a szintet. Az épület belsejében, a folyosók között, az épület végeiben két nagy terem található: egy kisebb színházterem, és egy nagy

kiállító terem. A folyosóról az épület homlokzata felé nyílnak az irodahelyiségek. Ez a szint ma sötét és zárt. A városi tévé és egy újság szerkesztősége használja, így a folyosókat lezárták, a nyilvánosság csak a köztük lévő kis teresedést használhatja. A kiállító teremben általában táncórát tartanak.

A legfelső szint az elképzelésekkel ellentétben fixen beépült. A multifunkcionális kialakítás helyett térbe állított dobozokban található meg az adott funkció. Ekkor még érződhetett az egy nagy áramló tér elképzelés, ám mára a dobozok teteje is beépült a nagy belmagasságból egészen kis részt érzékelhetünk csupán. Egy nagy színházterem a vele ellentétes végen pedig egy kamaraterem és két próbaterem található.

Megvalósítás közben a terv sokszor módosult. A költségek csökkentése miatt az épület összetömörödött, amitől arányai megváltoztak. Az elképzelt karakter csak részben érződött, amit mára teljesen elvesztett.

2.3.3. Szerkezet

Az épület egyedi statikai vázzal rendelkezik, amely összhangban van a funkcionális renddel. Az épület szerkezet tervezője Scholtz Béla volt.

„A szokatlan feladatok megoldásában - olykor kísérletezgetésre kellett sort keríteni, máskor az adott technikai feltételek határáig elmenni...”²

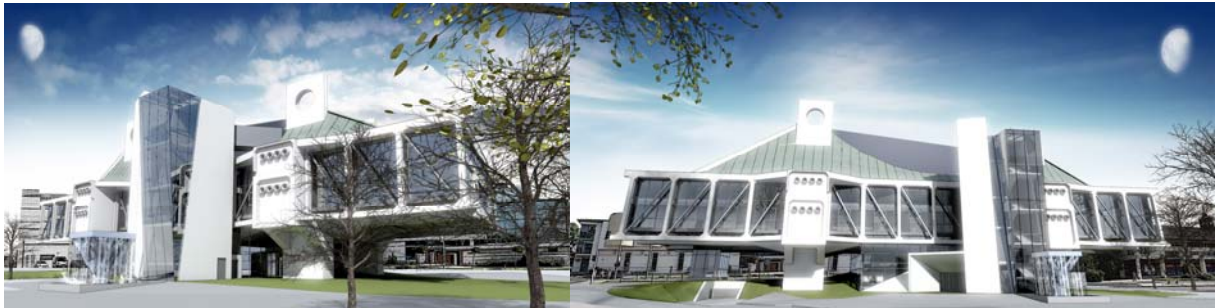
Négy monolit vasbeton láb emeli magasba az épületet. Ezeket főtartók kötik össze, amelyek konzolosan túlnyúlnak a lábak kontúrján. A főtartókat ún. doboztartóként alakították ki, amely így a folyosórendszerét képezi az épületnek. Kívülről rácsos tartó határolja el a környezettől, e között és a doboztartók között előre gyártott vasbeton gerendák hidalják át a távolságot. A tető eredetileg kábelszerkezetből lett volna kialakítva, de a megváltozott funkció (színháztér fix beépítése: világítás,

² Scholtz Béla (1982. február 9.): *Gondolatok a nyíregyházi művelődési ház szerkezetei kapcsán*. Kelet-Magyarország, XXXIX. évf. 33. sz. 7. old.

díszlet) miatt a tetőre nagyobb teher nehezedett, mint az eredetileg várt. A szerkezetből adódó forma, mint hozadék megmaradt, de a terheket háromcsuklós tartó hordja.

„Ez az épület itt születhetett meg.”³ Az építész ma sem érti, hogyan sikerült végigvinnie elképzeléseit. Abban a korban minden csak előregyártással készülhetett, még téglafalat sem raktak, mivel gazdaságtalan eljárásnak minősítették. Így bravúrnak számít, hogy az szerkezet helyszíni munkával készült.

2.3.5. Egy tervezett megvalósítás

A közművelődés feladata mára megváltozott. Az előírt, minden régióban kötelezően megtartandó eseményekkel szemben, ma egyéni igényekre szabott programok szervezése az irányadó. A nyíregyházi intézmény működési elve is átalakult: erre utal a létesítmény jelenlegi neve is: Váci Mihály Kulturális Központ. Emellett az épület közel negyven év használatától előregedett, korszerűsítése már régóta tervezett.

A város vezetése pár éve „Kultúrsziget - AGÓRA” Nyíregyháza címen indított el egy több intézményt is átfogó beruházást.⁴ „[...] a tervezett AGÓRA funkciókat a már meglévő intézmények átalakításával és funkcióbővítésével kívánjuk megvalósítani. Így a belváros szívében egy kulturális piactér (AGORA) jön létre. A Művelődési Központ, a Kölyökvár, a Városi Galéria, a Pál Gyula Kiállító Terem, valamint a Kodály Zoltán Általános Iskola előcsarnoka és hangversenyterme is megújul.”⁵ A Művelődési Központ felújítási terveit Bán Ferenc készíthette el. 2013. szeptember 12-ei határidővel közbeszerzés keretében kiírták a kivitelezői pályázatot, de eredményt még nem hirdettek. A munkálatok még nem kezdődtek meg, ám elviekben a felújítást 2014 áprilisára kellene befejezni.

A felújítási terv megpróbálja az eredeti terv és a megvalósult állapot tanulságait összegezni, és a jó elképzeléseket megtartani, megvalósítani. A fő cél, a legfelső emelet egybenyitása, oly módon, hogy semmilyen elem ne zavarja az egy tér keltését. Ezért az épület kontúrján belül lévő két lépcsőház kikerülne. Ettől a karaktere erőteljesen megváltozna. Ez szükséges lépésnek tűnik, hiszen a mai kor

³ Speidl Zoltán (1981. dec.): *Bemutakozik, az új művelődési központ.* Pedagógiai Műhely, VII. évf. 4. sz. 105. old.

⁴ „AGÓRA- multifunkcionális közösségi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítására” című országos fejlesztési pályázat, amelynek forrását célozta meg Nyíregyháza is. http://www.nfu.hu/megjelent_a_tiop_1_2_1_palyazat_teljes_dokumentacioja 2013. október 25.

⁵ Kósa Tímea alpolgármester: <http://www.nyiregyhaza.hu/tavasszal-indulhat-az-agera>

biztonsági követelményeinek eleget téve füstmentes lépcsőházat, menekülő lépcsőt, liftet kell biztosítani.

A felújítási tervekben az épület visszahúzódna a körút peremétől, egy táguló érzésre erősítene rá. A körút felől a buszmegállónak teret hagyna az épület, mivel elbontanák a széles lépcsőfeljáratot, ami helyett ezen az oldalon egy függőleges irányú menekülőlépcső lenne, perforált acél szerkezettel eltakarva, amitől könnyednek hathat, és ténylegesen is több hely fog adódni az épület előtt.

A megváltozott körülmények tekintetében alakítanák az épületet a fedett városi tér elképzeléséhez. A projekt névválasztása is erre utalhat: AGÓRA. Az épület környezetében az épületek ránöttek a művelődési házra, az eddig előnyös besüllyesztés, mára az épület hátránya lett. Erre még jobban megemelt tömeggel reagálna az épület, így próbál illeszkedni. A megemelést indokolja, hogy a ma használatos a technikai berendezés sokkal súlyosabbak elődjeiknél.

A fedett városi tér hangulatát a besüllyesztés feltöltése, egy mesterséges domb kialakítása hozná vissza. Az épület alja beépülne, de mint nyüzsgő fogadótér, ahonnan ki lehet ülni az épület által fedett átmeneti térbe.

A tervezett átalakítások csak a tartószerkezet megerősítésével jöhetnek létre. A mai korban használt technikát a tető nem bírná el. A megoldást a kút ház jelenti. Ennek külön a terepszinten alapozása lenne, ez tartaná a fixen beépítendő karzatot.

3. Összegzés

Az épület kialakításában minden a funkciónak alárendelt – ez a legfőbb vezérelv. A tömeg, a forma, a szerkezetválasztás, mind csak következmény. A szubjektivitást jelentő érzelem csak a funkciót erősítő helyen megengedett. Az építész nem egy víziót, előképet követett az alkotás folyamatában, hanem a funkcionalitást.

A nemzetközi és a hazai elemzők az építész alkotásmódját a japán metabolista irányzathoz szokták sorolni. Ennek lényege, hogy megtalálja az összhangot a tradíció és a technológiai fejlődés között. A brutalista építészeti irányzatához is szokták kötni, ám a totális funkcionalitással ellentétben Bán Ferenc érzelmeket is közvetít alkotásaival.

Az épületről külföldön is elismerően vélekedtek. Hollandiából, Angliából kirándulásokat szerveztek ide, hogy megnézhessék a Nyíregyháziak Művelődési Házát. Bán Ferenc építészetét megemlítik egy japán építészeti könyvben is, ennek az épületnek köszönhetően.⁶ Bravúrnak számított megépülése, Nyíregyházának kulturális téren nagy fejlődést jelentett. Rengeteg programot szerveztek az itt dolgozók, pl. a Nyírségi Ősz felvonulása ide érkezett meg. Klubszobájában működött egy presszó, amely akkoriban egyedülálló lehetőségnek számított, mivel szórakozást a kocsmá, vagy az elit étterem jelentette. Belső részleteit képzőművészek alkották, ettől még modernebbnek, újítónak

⁶ <http://www.amazon.com/581-Architects-in-the-World/dp/4887061293> 2013.09.16.

hathatott. Termei korszerűen felszereltek voltak, rádióbeszélgetéseket, tévéfelvételeket is készítettek itt.

Mára a programszervezés kevésbé érvényesül, az épületet túlnyomórészt a tévé használja. A szakkörként induló egység mára kinőtte a művelődési házat. A használattól eloregedett az épület. A problémát ennek ellenére nem ez, hanem az épület aljának beépítése jelenti. Itt kocsmá, és club működött valamikor, de mára csak lepusztultság, és a mindent elborító graffitik látványa maradt meg. Ennek köszönhető az épülettől való elzárkózás, az lebontását szorgalmazó visszhang.

Az építész felírt nekem egy szót és jelentését: *Kontextus*.

„Az a valóságmező, amelyben egy műalkotás keletkezett, s amelyben értelmezhető.”⁷

Ha ezt az épületet meg szeretnénk érteni, szükséges a körülmények vizsgálata is. Mai szemmel nézve természetesen sok tekintetben elavult az épület, a mai követelményeknek nem felel meg. Viszont, ha visszaképzéljük magunkat a tervezés idejébe, ismerjük az összefüggéseket, akkor természetes, hogy emblematikus épületről beszélünk.

Az épületet tárgyilagosan próbáltam bemutatni, hogy az ismeret után független véleményt tudjak formálni. Nem azért választottam ennek az épületnek a bemutatását, mert kifejezetten tetszett volna. Nem értettem, mi ez a nagy zűrzavar, amit okoz az épület. Csak az vonzott felé, hogy megértsem, miért alkot róla mindenki azonnal szélsőséges véleményt.

Kisgyermekként az épületet sziporkázással azonosítottam. A csillogó installációra, és az ünnepek alkalmával a tetőről ellőtt tűzijáték, ami az épülethez köthető emlékem. Most, Ha megállok az épület közepén, a szinteket áttörő fémzuhatag közelében, és az épület hossz tengelyében kinyújtom a két karom, behunyam a szemem, érzem a végigfutó folyosók szigorát, kezemben tartom a központi funkcionális terek erejét, és fejem felé emelve kezem, kirajzolom a lágyan ívelő játékos tetőzetet. Kinyújtott kezem és testem eltöprel a túldimenzionált vasbeton pillérek és konzolok keresztárnyékában.

Bán Ferenc metabolista építészeti alkotása - amely jelkép, ugyanakkor követendő példa, viszonyítási pont, sarokkő az Őt követő generációk számára.

⁷ Bakos Ferenc (1976): *Idegen szavak és kifejezések szótára*, Budapest: Akadémiai Kiadó

Felhasznált irodalom:

(1981. dec.): *A művelődés palotája*. Szabolcsi Építő Lapja, XVI. évf. 12. sz.

(1981. nov. 22.): *Megnyílt Nyíregyháza művelődési központja*. Népszabadság

(1982. ápr. 24.): *Mégis, kinek az otthona?* Magyar Hírlap

Bán Ferenc (1981. aug.): *Építészetről általában – a nyíregyházi megyei művelődési központ új épületének ürügyén*. Szabolcs- Szatmári Szemle, XVII. évf. 1. sz.

Baraksó Erzsébet (1982. febr.): *Ötezer négyzetméter ígélet*. Szabolcs- Szatmári Szemle, XVII. évf. 1. sz.

BE. (1975. jan. 19.): *Milyen lesz az új megyei művelődési központ?* Kelet- Magyarország, XXXII. évf. 16. sz.

Burget Lajos, Csutka Csaba(1997): *Nyíregyháza*. Nyíregyháza: Nyírségi Nyomda

Csontos Györgyi, Csontos János (2006): *Tizenkét Kőműves*. Budapest: Terc Kiadó

Falus Tamás (1982. jan. 15.): *Épület a XXI. századból*. Magyar Ifjúság

Fitz Péter (Szerk. 1999): *Kortárs magyar művészeti lexikon*. Budapest: Enciklopédia Kiadó

Géczi Ferenc (1981. aug.): *Művelődés, szórakozás új feltételek között*. Szabolcs-Szatmári Szemle, XVI. évf. 3. sz.

Illés István (1982. jan. 1.): *A XXI. század Nyíregyházán*. Magyar Papír

Koroknay Gyula (1971): *Nyíregyháza művészettörténeti emlékei*. Nyíregyháza: Szabolcs Megyei Lapkiadó Vállalat

L. N. T. (1982. jan. 30.) *Képes Újság*, 16-17. old.

Margócsy József (1984): *Utcák, Terek, Emléktáblák*. Nyíregyháza: Nyíregyháza városi Tanács

Margócsy József (1989): *Utcák, Terek, Emléktáblák III*. Nyíregyháza: Nyíregyháza városi Tanács

Mártaházi (1982. aug. 4.): *A nyíregyházi „Pompidu Központ”*. Magyar Nemzet

Pálinkás György (Sorozatszerk. 1997): *Architectura- Vallomások: Bán Ferenc*: Kijárat Kiadó

Reyner Banham (1966): *Brutalismus in der Architektur*. Stuttgart: Karl Krämer Verlag

Scholtz Béla (1982. február 9.): *Gondolatok a nyíregyházi művelődési ház szerkezetei kapcsán*. Kelet- Magyarország, XXXIX. évf. 33. sz. 7. old.

Speidl Zoltán (1981. dec.): *Bemutatkozik, az új művelődési központ*. Pedagógiai Műhely, VII. évf. 4. sz.

Spidl Zoltán (1981. okt. 11.): *A nagy szülés. Tükör*

Szilassy János (Szerk. 1988): *Szabolcs-Szatmári Képeskönyv*. Corvina Kiadó

T.K. (1981. szept.): *Egy megye mond véleményt a mnkánkról- Átadáshoz közeledve*. Szabolcsi Építők Lapja, XVI. évf. 9. sz.

Tisza László (1982. febr.): *Új megyei-városi művelődési központ Nyíregyházán*. Szabolcs-Szatmári Szemle, XVII. évf. 1. sz.

Tóth Kornélia (1979. okt.): *Gondolatok egy beruházás körül- Mikor készül el a művelődési központ?* Szabolcsi Építők Lapja, XIV. évf. 10. sz.

Tripolszky László (1981. nov. 27.): *A sivatag hajója, avagy a nyíregyházi szabadidő-központ*. Népszabadság

Virág F. Éva (1981. nov. 19.): *Palota*. Magyar Hírlap

Magyar Építőművészet:

MÉ 1972/6, MÉ 1973/1, MÉ 1974/6, MÉ 1978/2, MÉ 1978/5, MÉ 1980/4, MÉ 1978/2, MÉ 1978/5, MÉ 1987/4-5, MÉ 1988/2, MÉ 1989/4, MÉ 1990/3-4 MÉ 1990/5, MÉ 1991/1, MÉ 1991/3, MÉ 1992/4, MÉ 1992/6, MÉ 1993/3-4, MÉ 1999/4

Metszet: 2013/4 július, augusztus

Internetes forrás:

http://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1n_Ferenc 2013. 09.05.

<http://artportal.hu/lexikon/muveszek/ban-ferenc-2833> 2013.09.06.

<http://www.nol.hu/archivum/archiv-448654> 2013.09.06.

<http://www.nyiregyhaza.hu/tavasszal-indulhat-az-agora> 2013.09.06.

<http://www.youtube.com/watch?v=L6CnDKFZJhM> 2013. 09.07.

<http://www.youtube.com/watch?v=e89lQl5GWhI> 2013. 09.07.

<http://www.youtube.com/watch?v=ci5QUf6dnBk> 2013. 09.07.

<http://www.youtube.com/watch?v=Hg8y5e0WLAQ> 2013. 09.07.

<http://www.youtube.com/watch?v=Fr0mdYEBdjC> 2013. 09. 07.

http://videotar.mtv.hu/Cimkek/b/a/ban_ferenc.aspx 2013.09. 07.

http://videotar.mtv.hu/Videok/2010/08/23/19/Mai_magyar_epitomesterek__Ban_Ferenc.aspx 2013.09.07.

http://videotar.mtv.hu/Videok/2010/03/10/15/Szep_otthonok_remek_hazak__Ban_Ferenc_nyaraloja.aspx 2013.09.07.2013.09.07.

<http://borderlinearchitecture.com/hu/participants/ban-ferenc/> 2013.09.16.

<http://epiteszforum.hu/ban-ferenc-koszontese> 2013.09.16.

<http://epiteszforum.hu/rendhagyo-latogatas-ban-ferencnel> 2013. 09.16.

<http://epiteszforum.hu/ket-golobis-fugg> 2013. 09. 16.

„Nem organikus, hanem organizmus, ember voltunk kiterjesztése a térbe mai eszközökkel.“ Vargha Mihály, Két golóbis függő cikkéből.

<http://www.amazon.com/581-Architects-in-the-World/dp/4887061293> 2013.09.16.

<http://epiteszforum.hu/tiszteletbeli-mester-cimet-adomanyoznak-ban-ferencnek> 2013.09.16.

<http://epiteszforum.hu/mi-lesz-veled-eletfa> 2013.19.16.

<http://www.nyiregyhaza.hu/csaknem-ketmilliardbol-epit-agora-nyiregyhaza> 2013.09.18.

http://www.hirado.hu/Hirek/2013/07/29/13/Csaknem_ketmilliardbol_epit_agora_Nyiregyhaza_.aspx 2013.09.18.

<http://www.avorospostakocsi.hu/2012/08/03/belvaros-es-kulonbeke-nyiregyhaza/> 2013.19.18.

<http://www.nyiron.hu/nyiregyhaza/agora-program> 2013.09.18.

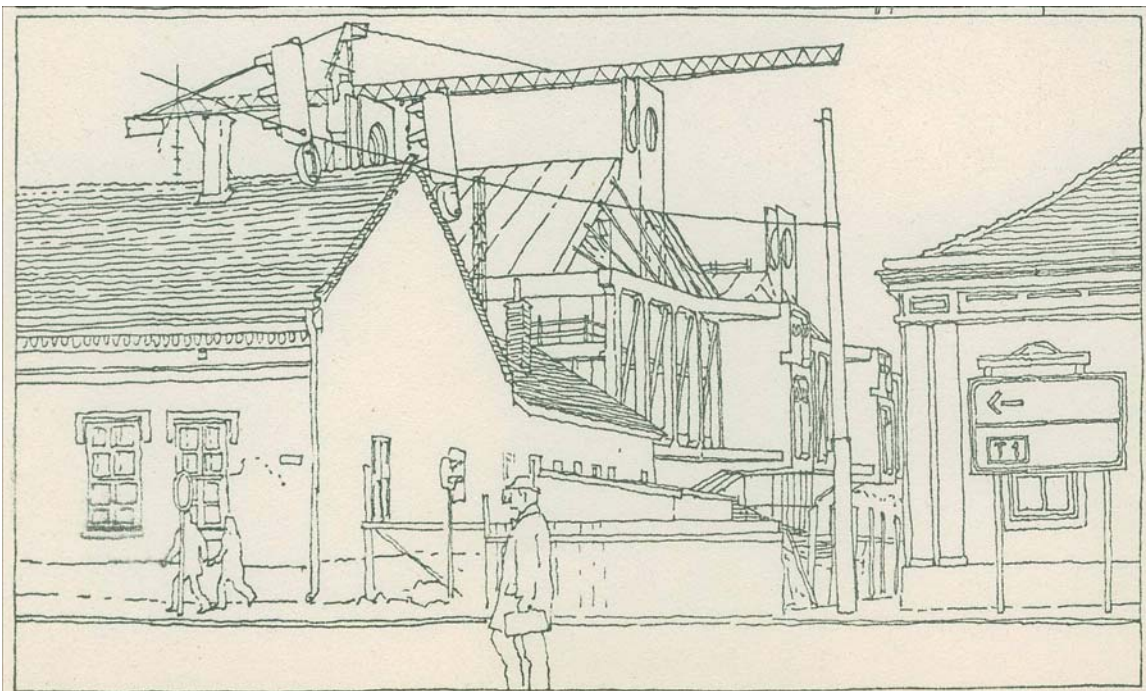
<http://www.sunshinefm.hu/csaknem-ketmilliardbol-epit-agora-nyiregyhaza/hir57943> 2013.09.18.

<http://www.nyirhalo.hu/index.php?option=content&task=view&id=11630&Itemid=37> 2013.09.18.

<http://www.magyaripitestechnika.hu/index.php/hirek/1147-nyilt-koezbeszerzesi-felhivas-a-nyiregyhazi-agora-tervezesere-es-kivitelezesere-20130730> 2013.09.18.

http://arch.et.bme.hu/arch_old/korabbi_folyam/19/19szabol.html 2013.09.19.

Képek jegyzéke

A Dózsa György utca a művelődési ház megépülte után Bán Ferenc rajján

Korabeli fotón

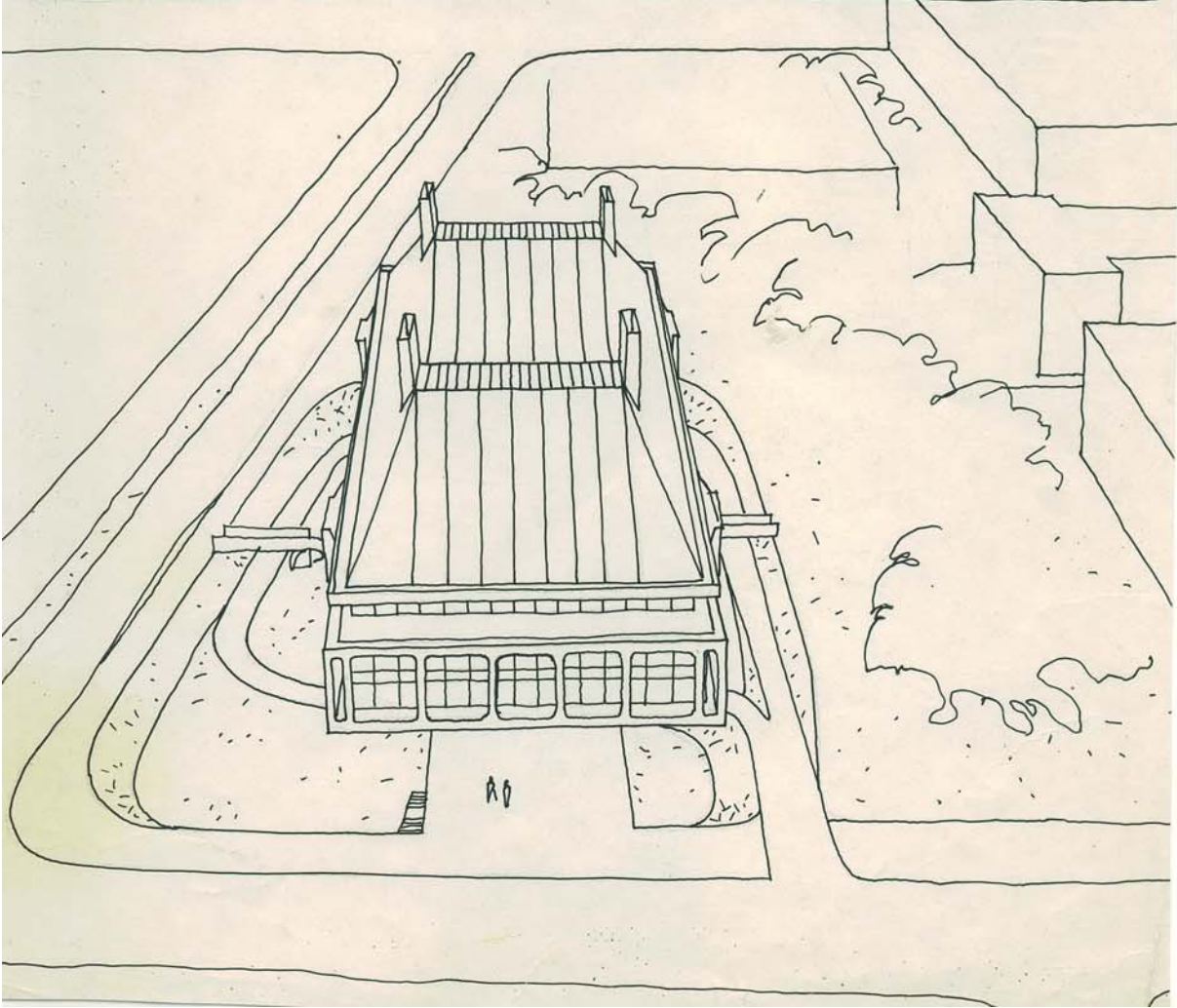
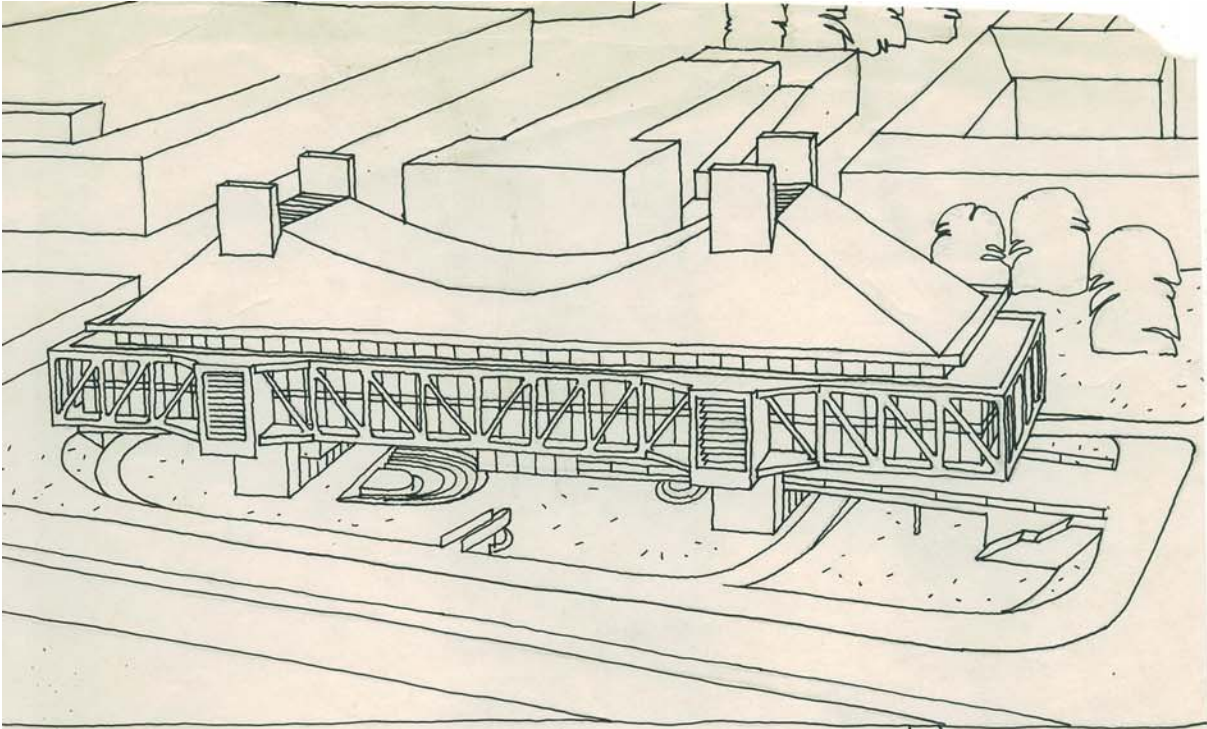

Lenin tér

Nyíregyháza légifotón

VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

